

ควายเพื่อนรักของฉัน

เธอหายหน้าไปไหนกันหมด

ระพี สาคริก

ชีวิตฉัน มันคงอยู่กับความรักพื้นดินอย่างมีความสุขมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย จนกระทั่งถึงขณะนี้ อายุตัวเองได้ล่วงเข้า 80 ปีแล้ว ถ้าเปรียบก็เหมือนกับเรือลำหนึ่งที่กำลังแล่นไถลฝั่งเข้าไปทุกที แต่แทนที่จะกลัวความตาย กลับรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ชีวิตนี้ตนได้ผ่านการเรียนรู้มาอย่างคุ้มค่าที่สุดแล้ว

สิ่งหนึ่งซึ่งฉันเกิดความรู้สึกขึ้นในใจอย่างเป็นธรรมชาติ เริ่มต้นมาตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ที่มีโอกาสสัมผัสกับความหลากหลายของสรรพชีวิตต่าง ๆ ก็คือ **ควาย** อันถือเป็นชีวิตหนึ่ง ซึ่งอยู่ในวิถีสัมผัสความรักของ **ฉันมาตลอด** แต่หลังจากที่ชีวิตผ่านพ้นมาได้ช่วงหนึ่ง มันทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นในใจว่า **ควายเพื่อนรักของฉัน เธอหายหน้าไปไหนกันแทบจะหมด**

ความเคยชิน ซึ่งมีอยู่ในใจฉันมานานมากพอสมควร จนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นในใจตัวเองว่า **ควายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต** ที่ฉันควรจะให้ความรักความเมตตาจากใจจริง อันถือเป็นหน้าที่ของความเป็นคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **ควายเป็นชีวิตลักษณะหนึ่ง ซึ่งอยู่ร่วมผืนแผ่นดินเดียวกัน** โดยที่เชื่อว่า แต่ละคนผู้รักศักดิ์ศรีความเป็นคน ควรให้ความรักความเมตตาแก่ชีวิตทุกรูปแบบ

แต่ทุกวันนี้ ธรรมชาติความรู้สึกซึ่งอยู่ในใจตัวเอง ได้บอกให้รู้ว่า **ไม่ว่าจะหันหน้ามองไปทางไหน ฉันเห็นแต่เครื่องจักรกลและสิ่งก่อสร้างที่เป็นรูปวัตถุ** ซึ่งล้วนแล้วมนุษย์ผู้มากด้วยกิเลสคิดได้คิดทำมันขึ้นมา เพื่อหวังความสะดะดวงสบายให้กับตัวเองมากกว่า

นอกจากนั้นยังมีการแข่งขันกันสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งแน่นอนที่สุด สิ่งเหล่านี้มีผลช่วยยวนกิเลสคนให้ตกอยู่ในสภาพลุ่มหลงมัวเมาลึกซึ้งยิ่งขึ้น จนถึงขั้นมองเห็นได้ชัดเจนว่า **ชีวิตคนนำเอาคุณค่าตัวเองไปฝากไว้กับสิ่งประดิษฐ์มากขึ้น**

สำหรับความรู้สึกรักและผูกพันอยู่กับเพื่อนชีวิต **ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ด้วยกันเองหรือชีวิตรูปแบบอื่นใด** ซึ่งรวมถึงควายที่เราอาศัยพึ่งพาแรงงานมาในอดีตอย่างใกล้ชิด

หลังจากรู้สึกได้ว่า ตัวฉันเองและเชื่อว่ามีเพื่อน ๆ อีกหลายคนที่ยังมีวิถีสัมผัสความรักร่วมกับฉัน กำลังสูญเสียสิ่งซึ่งมีความหมายสำหรับชีวิตตนเองอย่างลึกซึ้ง ทำให้รู้สึกว้าวุ่นใจมากขึ้นเรื่อย ๆ

ควายเพื่อนรักของฉัน ฉันขอสารภาพความจริงว่า **ความรู้สึกที่ระบายออกมาจากหัวใจครั้งนี้** ตัวเองเริ่มมีมานานหลายปีแล้ว โดยเฉพาะขณะที่หวนกลับไปสู่ออดีต ฉันคุ้นเคยกับภาพของเธอซึ่งเดินกันเต็มไปหมด ยิ่งตัวฉันเองมีความรักที่จะใช้ชีวิตสัมผัสกับบรรยากาศชนบทอย่างมีความสุข ยิ่งรู้สึกได้ถึงสิ่งนี้ อย่างชัดเจนมาก

ขณะนั้น ไม่ว่าจะที่ไหนซึ่งมีคนไทยทำนา หรือมีผู้ถือคุณธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ฉันจะเห็นภาพของเธอ เดินร่วมอยู่ภายในบรรยากาศเหล่านั้นด้วยเสมอ

ฉันยังจำได้ดีว่า ขณะที่ตัวเองยังเป็นเด็กเล็ก ๆ ฉันเคยเล่นกับเธอซึ่งเดินเป็นกลุ่ม ๆ อยู่ริมทางรถไฟ บางครั้งอยู่ระหว่างช่วงที่เธอเดินเล็มหญ้ากินอยู่ในบริเวณชายทุ่ง ซึ่งภาพเหล่านั้น มาถึงช่วงนี้ สิ่งที่ยาใจไปจากหัวใจ มันกินใจฉันอย่างลึกซึ้งจนแทบจะลืมความทุกข์และสุขเรื่องอื่นๆ ซึ่งวนเวียนอยู่ในโลกนี้ไปจนหมด

ฉันมักเดินเข้าไปตบหลังเธอเล่น บางครั้งก็ใช้ไม้เขี่ยปลิงซึ่งเกาะกินเลือดเธออยู่ในบริเวณใต้ท้องบ้าง ตามหว่างขาบ้าง ดูเหมือนลึก ๆ แล้ว มันทำให้รู้สึกสบายใจจริง ๆ เธอเองก็แสนจะดี แม้มีเขอาันแหลมคม แต่ก็ไม่เคยแสดงท่าทีคิดทำร้ายฉันให้รู้สึกได้ หรือแม้แต่ใคร ๆ ทั้งนั้น ทำให้เกิดคำถามตามมาว่า **คนส่วนใหญ่ ได้ให้ความยุติธรรมแก่เธอหรือเปล่า**

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควบคู่กันกับภาพเหล่านั้น ฉันเริ่มเห็นคนส่วนใหญ่คิดเอาแต่ได้กันมาแล้ว จึงมักจะท้อถอยความรู้สึกจากใจพวกเขา ในลักษณะที่เป็นคำพูดดูถูกเธอ โดยเอามาเปรียบเทียบกับเพื่อนมนุษย์ บางคนว่า **โง่เหมือนควาย ?**

แทนที่จะมองอีกด้านหนึ่งและเห็นได้ชัดเจนว่า นี่คือความดีส่วนหนึ่งของเธอ เนื่องจากยอมให้เขาใช้งานแม้เหน็ดเหนื่อยแค่ไหน แถมบางคนยังตั้งดูดาเขียนตี แต่เธอก็คงไม่มีปากมีเสียง อีกทั้งยังไม่คิดทำร้ายใคร หากไม่เหลืออดจริง ๆ แล้ว

ครั้งหนึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2482 – 2483 ขณะเริ่มต้นเข้าฤดูทำนา ฉันและเพื่อน ๆ ใช้ชีวิตใถ่กลางแดดกลางฝนตลอดทั้งวัน โดยที่มีเธอลงแรงลากจูงคันไถซึ่งนับว่าหนักมาก เราลงทำงานกันตั้งแต่เช้าจรดเย็นกระทั่งถึงเวลาเที่ยงวัน เสียงระฆังบอกเวลาพักดังมาแต่ไกล เธอก็แสนรู้จริง ๆ ฉันรู้สึก أنهاตรงต่อเวลามากทีเดียว แต่เพื่อนฉันคนนั้นกลับใช้ไม้เรียวตีกระหน่ำลงไป พร้อมทั้งส่งเสียงขู่ตะคอกอย่างรุนแรง

ในใจของเธอเองคงจะเหลืออดอย่างที่สุดแล้ว จึงหันหน้ากลับมาใช้เขาข้างหนึ่งกระหวัดร่างเพื่อนฉัน คนนั้นเหวี่ยงกลับขึ้นไปบนหลังของเธออย่างแรง ทำให้ร่างของเขาลอยข้ามไปตกลงบนพื้นดินอีกฟากหนึ่ง

ยังโชคดีอยู่ที่ปลายเขอาันแหลมคมทั้งสองข้างของเธอ ถูกตัดออกไปก่อน แต่ถึงกระนั้นก็ยังทำเอาได้แตกจนถึงขั้นนำส่งโรงพยาบาลไปนอนอยู่ที่นั่นร่วมเดือน

ฉันมีความรู้สึกอยู่ในใจว่า มันน่าจะเป็นบทเรียนให้มนุษย์แต่ละคนผู้ทราบเรื่องนี้ มีโอกาสทวนกลับมาทบทวนตัวเอง ซึ่งย่อมมีผลสอนใจให้รู้ว่า **อย่าว่าแต่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองเลย แม้แต่สัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตและจิตใจ** จึงไม่ควรคิดข่มเหงรังแก หากควรนึกถึงหัวอกเขาหัวอกเรา รวมทั้งบุญคุณซึ่งตัวเองได้รับประโยชน์จากเขาเข้าไว้บ้าง เพื่อให้อยู่เป็นที่พึ่งพาอาศัยกันต่อไปได้นาน ๆ

ช่วงที่เกิดมาที่แรก แม้ฉันจะเกิดกลางใจเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งแน่นอนที่สุด บนพื้นฐานบรรยากาศของสังคมลักษณะนี้ เธอคงถูกคนกรุงกีดกันไม่ให้มาเดินเล่นผ่าน ทำให้ฉันไม่มีโอกาสที่จะสัมผัสกับชีวิตเธอในช่วงเริ่มแรก

หลังจากเติบโตขึ้นมาจนกระทั่งมีอายุ 4 ขวบ พ่อกับแม่ก็ย้ายออกมาอยู่ชานเมือง แต่ช่วงนั้นบรรยากาศในเมืองก็ยังไม่แออัดเหมือนเดี๋ยวนี๊ สะท้อนให้รู้ใจพ่อกับแม่ได้ว่า มีความไวต่อความรู้สึกปฏิเสธอิทธิพลวัตถุมาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นแล้ว

ซึ่งช่วงนั้นสภาพพื้นที่ ในบริเวณที่ย้ายมาอยู่ใหม่ ยังเป็นทุ่งนาอันกว้างใหญ่ที่มีสีเขียวข่มไปด้วยต้นข้าวในฤดูฝน อันเกิดจากแรงงานของคนซึ่งมีเธอร่วมอยู่ด้วยทั้งนั้น เสริมด้วยร่มไม้ซึ่งเธอใช้พักอาศัยรับความร้อนเย็นในช่วงเวลากลางวัน ขณะพักเหนื่อยจากงาน

ฉันรู้สึกรักบรรยากาศแห่งใหม่อย่างลึกซึ้ง แต่ละวันมักใช้ชีวิตออกไปเดินเล่นบ้าง นั่งเล่นตามชายทุ่งบ้าง ซึ่งมีสภาพทิวทัศน์ตัวเองอย่างที่สุด ฉันพยายามมองหาเพื่อนซึ่งมีใจเดียวกับตนเพื่อออกไปอยู่ด้วยกัน โดยที่รู้ว่าเราอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ แม้จะหาได้ไม่ถนัดนักก็ตาม

ช่วงนั้น ฉันได้โคลงสี่สุภาพบทหนึ่งจากหนังสือเรียนเข้ามาอยู่ในหัวใจตัวเองเป็นเวลานานหลายสิบปี แม้ถึงทุกวันนี้ เมื่อนึกถึงเธอขึ้นมาครั้งใด มันทำให้ฉันเริ่มสงสัยว่า คนทั่วไปในสังคมแบบนี้ จะเป็นเพื่อนตายของเธอหรือเปล่า หรือว่าเป็นเพียงอาศัยใช้เธอเมื่อยามต้องการเท่านั้น

กลอนบทนี้ อ่านแล้วรู้สึกกินใจฉันมาก

เพื่อนกินสินทรัพย์แล้ว	แห่งนี้
หาง่ายหลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตายถ่ายแทนซี	วาอาตม์
หายากฝากผีไว้	ยากแท้ จักหา

บรรยากาศชายทุ่งช่วงที่นำมาเล่าให้ฟัง มันทำให้ฉันมีโอกาสพบเธอเสมอ ๆ เธอจึงเป็นที่รักและได้รับความสนใจจากฉันเรื่อยมา บางครั้งฉันจึงมองดูตาเธอ ตาเธอสดใสและมีความหมายกินใจฉันอย่างลึกซึ้งถึงหัวใจ สมควรแก่ความรู้สึกรักและเมตตาที่น่าทึ่งจนยอมเป็นอย่างมาก

ควายเพื่อนรักของฉัน จากวันเวลาที่ผ่านไปนานแล้ว แม้นานแค่ไหนก็ตาม ฉันไม่เคยลืมความจริงเลยว่า เธอทำงานหามรุ่งหามค่ำให้กับมนุษย์จากใจเธอเองอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ารักน่าเห็นใจอย่างที่สุด

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูทำนา เริ่มต้นตั้งแต่การไถตะ ไถแปร ลากคราดเก็บหญ้า มาปล่อยไว้ตามริมคันนาให้กลายเป็นปุ๋ยธรรมชาติ เธอก็มหันง่ามตาเดินตามคำสั่งของคน โดยไม่ปริปากร้องแม้แต่แอะเดียว ทั้ง ๆ ที่คนส่วนใหญ่ผู้หวังใช้งาน มักเอาแต่ทั้งร้องด่า ทั้งตีอย่างไม่ปราณีปราศรัย

อย่างไรก็ตาม ฉันก็ยังมีโอกาสเห็นคนใจดีมีเมตตาอยู่กับเธออยู่บ้างแม้ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามค่ำคืน ยังมีน้ำใจก่อไฟช่วยไถ่ขี้และแมลงซึ่งอาจบินมาไต่ตอมสุมเลือดกิน โดยเกรงไปว่าเธอจะเดือดร้อนในยามพักผ่อน

ฉันพบว่า มีบางคนรักควายเหมือนกับลูก คอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ในยามค่ำคืนมักเก็บเธอไว้ในคอกซึ่งปลูกเอาไว้ใกล้ซิดบ้านตัวเองมากที่สุด บางรายให้เธอนอนพักผ่อนอยู่ใต้ถุนบ้านก็มี หากได้ยินเสียง

เธอเดินผิดปกตินิดหน่อย เจ้าของมักรีบลุกขึ้น เดินลงบันไดมาส่งไฟดูอย่างละเอียดรอบคอบ คอยเป็นห่วง เป็นใยอยู่ตลอดเวลา

ฉันเห็นเธอทำงานรับใช้คนแบบอาบเหงื่อต่างน้ำ แม้อาหารก็ไม่ต้องไปเที่ยวให้ใครซื้อหามาจากที่ไหน เพราะหญ้าแห้งและพันธุ์ไม้نانาชนิดซึ่งขึ้นอยู่ในไร่ ก็มีมากพออยู่แล้ว นอกจากนั้น ระหว่างช่วงฤดูแล้ง ฟางข้าวซึ่งเจ้าของเก็บไว้ก็ยังใช้เป็นอาหารให้เธอได้อีก แทนการเผาทิ้งไปอย่างไร้ความหมาย

มาถึงช่วงหลัง ๆ คนต่างชาติซึ่งรากฐานจิตใจไม่ได้ผูกพันอยู่กับแผ่นดินผืนนี้ แม้มีความฉลาดแต่ก็ขาด คุณธรรมและเมตตาธรรม ได้นำเอาเครื่องจักรกลซึ่งเกิดจากพื้นฐานวัฒนธรรมของพวกเขาเข้ามาเผยแพร่ ส่งผลมอมเมาทำให้เราซึ่งเป็นคนที่เคยมีจิตวิญญาณผูกพันอยู่กับท้องถิ่นเริ่มต้นลืมตัว ทำให้คนไทยขาด จิตสำนึก แม้ชีวิตเธอเองซึ่งทำหน้าที่รับใช้เพื่อสนองประโยชน์สุขอย่างถึงรากฐาน ก็ยังถูกลืมไปจากหัวใจได้ลง คอ

ยิ่งถูกคนต่างชาตินำเอากระแส **ความทันสมัย** เข้ามาหลอกล่อให้จำต้องสูญเสียเงินทองและความ รักความผูกพันอยู่กับท้องถิ่นซึ่งเคยมีอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งความรักความเมตตาซึ่งคนผู้เป็นเจ้าของเคยมอบ ให้กับเธอมาก่อน จากช่วงเวลาอันยาวนาน

ในที่สุดฉันก็พบความจริงจากผลการเปลี่ยนแปลงของรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นว่า **เขาส่งเธอเข้าโรงฆ่าสัตว์อย่างเลือดเย็นที่สุด** หรือไม่ก็ขายให้คนชาติอื่นนำไปฆ่าเป็นอาหาร

หวนกลับมาดูที่พื้นดินของเราเอง ก็ได้เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรกลแทน ดังที่เห็นกันอยู่ในช่วงหลังๆ แทบทุกแห่งหน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลสนองประโยชน์แก่คนต่างชาติทั้งด้านล่างและด้านบน

ไหนจะต้องเสียเงินค่าน้ำมัน ไหนจะค่าสีหรถ สารพัดอย่างซึ่งต้องจ่ายให้คนอื่น แถมยังมีค่าปุ๋ย วิทยาศาสตร์ ยาฆ่าแมลงและยาฆ่าหญ้าแทรกมาด้วย ทั้งที่ธรรมชาติในตัวเธอเองก็คือโรงงานผลิตปุ๋ยและรถ ตัดหญ้าธรรมชาติอยู่ในตัวเองแล้ว **ชาวนาไทยจึงจำต้องมีหนี้สินล้นพ้นตัวหนักมากยิ่งขึ้น**

คนไทยทั้งชาติจึงจำต้องกลายเป็นลูกหนี้คนต่างชาติชนิดที่ว่า ดินไม่หลุดมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

ในช่วงปี พ.ศ. 2543 ซึ่งประสบการณ์ชีวิตของฉัน ผ่านการทำรายการโทรทัศน์เผยแพร่ความรู้โดยไม่ ขอรับเงินและสนับสนุนทางวัตถุจากที่ไหนที่มีเงื่อนไขต้องสนองประโยชน์ทางธุรกิจให้กับเขา จากประสบการณ์ ที่ผ่านมา 44 ปีเต็ม นับได้ว่าความรู้ที่หยั่งรากลงลึกถึงหัวใจตัวเอง โดยที่ช่วงนี้สังคมไทยกำลังเกิดปัญหา อย่างหนักในทุก ๆ ด้าน แต่ผลพวงซึ่งนับว่าเป็นส่วนปลายสุด ๆ มาปรากฏออกในด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบ ทำให้คนระดับล่างรู้สึกเดือดร้อนกันแทบจะถ้วนหน้า

อยู่มาวันหนึ่ง ฉันเดินทางออกไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยไม่ต้องคิดอะไรมาก เพียงแต่นั่งรถยนต์กลับ และมองเห็นสภาพการเกษตรสองข้างทาง ซึ่งมีการทำนาปรากฏให้เห็นได้เป็นหย่อมๆ แต่นั่นตัวเองก็ได้ ความคิดซึ่งสะท้อนถึงปัญหาอย่างชัดเจน ฉันหยุดรถเดินจากถนนออกไปยังทุ่งนาเพื่อถ่ายภาพด้วยตัวเองเป็น ช่วง ๆ ไม่ว่าจะมองไปทางไหน หากไม่ยึดติดมากเกินไป มันทำให้สามารถสานเหตุผลไปถึงจุดอื่น ๆ ได้หมด

ฉันมองเห็นชาวนากำลังใช้ไถเดินตามซึ่งลากจูงด้วยเครื่องยนต์ ภายใต้อาณัติจากใจตนเองก็มี ภาพของน้ำมันราคาแพง ปรากฏให้เห็นได้จากความจริงที่อยู่ในใจอยู่แล้ว

แม้สายตาจะมองผ่านกล้องถ่ายภาพออกไปสู่ภาพที่เห็นเป็นความจริงอยู่ในทุ่งนาดังกล่าว แต่ใจก็ยังอดนึกทบทวน หวนกลับไปเห็นภาพในอดีตอย่างเป็นธรรมชาติไม่ได้

ขณะถ่ายภาพ เหมือนวิญญาณตัวเองसानจากตรงนั้นกลับมามองเห็นหญ้าและพืชต่าง ๆ ซึ่งมีสีเขียวชุ่มชื้นอยู่ริมคันนาให้เห็นได้ทั่วไป แม้แต่บริเวณข้างถนน ช่วงนั้นเองทำให้ฉันนึกถึงโดยที่คิดอยู่ในใจว่า **ถ้ามนุษย์ไม่ลืมตัว ลืมคุณค่าของเธอซึ่งให้มาในอดีตจนกระทั่งทำให้น้ำไปฆ่าหรือไปขายเอาเงิน การทำนาของไทย คงไม่ต้องสูญเสียเงินทองมากกว่านี้**

เครื่องจักรกลเหล่านั้นก็คือชีวิตเธอ ซึ่งนอกจากจะไม่ต้องเสียค่าซ่อม จนกระทั่งพังแล้วซื้อใหม่ แถมแรงงานที่มีชีวิตชีวายังสามารถขยายพันธุ์ให้เพิ่มมากขึ้นได้ นอกจากนั้นแล้ว พืชจำพวกหญ้าต่าง ๆ ภายในทุ่งนา น่าจะได้ทำหน้าที่แทนน้ำมันเชื้อเพลิง แถมยังเปลี่ยนสภาพมาเป็นปุ๋ยคูลงสู่พื้นนาได้อีกด้วย

สิ่งที่ฉันนำเอาความจริงจากใจตัวเอง ร่วมกับความจริงจากภาพซึ่งเห็นจากภายนอกเข้ามาสานถึงกัน เป็นภาพรวมให้เธอได้เห็นเป็นตัวอย่าง ขณะที่ชีวิตไทยกำลังได้รับความเจ็บปวด ทำให้มีผู้หวนกลับมาคิดพิจารณาถึงเหตุและผลจากใจตนเองเพิ่มขึ้น นับเป็นโอกาสดีที่คนท้องถิ่น ได้รับการสอนโดยผลกระทบซึ่งตนหลงตัวเองมาแล้วในอดีต

หากหวนกลับไปนึกถึงอดีตอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในภาพรวมของชีวิต **คนไทยในช่วงก่อน ๆ เคยมีน้ำใจต่อกัน** รวมทั้งสานเหตุผลจากด้านจิตใจ ไปถึงเรื่องของปัจจัย 4 ทำให้แต่ละคนใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ซึ่งช่วงนั้นคนท้องถิ่นยังไม่หลงอยู่กับความฟุ้งเฟ้อมากนัก หากอยู่ในสภาพที่อาจกล่าวได้ว่า **พอมีพอใช้** ไม่ต้องไปวิ่งกู่หนี้ยืมสินใคร จึงไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว นอกจากนั้นยังมีพลังที่มุ่งมั่นทำงานอยู่กับพื้นดินอย่างรู้คุณค่า

ในวิญญาณฉันเองขอสารภาพความจริงว่า **ตนให้ความรักแก่คนลักษณะนี้เหนือชีวิตตัวเอง** อย่างลึกซึ้งมานานแล้ว เนื่องจากช่วงนี้รู้สึกว่ายากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ หากมีอยู่บ้างก็น่าจะเปรียบดูเพชรเม็ดงามที่สุดของแผ่นดินไทย แม้วันนี้อาจจมอยู่ในโคลนตม แต่มันก็เป็นโคลนตมซึ่งมีคุณค่าในการดำเนินชีวิตด้วยเช่นกัน เพราะโคลนก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติซึ่งแต่ละคนผู้รู้เท่าทันตนเองคงไม่นี้กรังเกียด

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว มาถึงช่วงนี้ฉันอดรู้สึกไม่ได้ว่า**คนไทยส่วนใหญ่** หากมองได้ลึกซึ้งถึงสิ่งซึ่งอยู่ในใจตัวเอง **ยังดูถูกของดีที่อยู่ร่วมชีวิตกับตน** จึงสานพฤติกรรมไปถึงการทำลายอย่างไม่บันยบันยัง และแล้วในที่สุด ก็คงไปถึงจุดทำลายล้างกันเอง **อนิจจาชีวิตไทย !**

เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างมีผลสอนใจให้ฉันมองเห็นความจริงว่า **คนไทยส่วนใหญ่ผู้สนใจของสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสูงในด้านมูลค่า ยิ่งสูงมากแค่ไหนก็ยิ่งอยากได้มากแค่นั้น ซึ่งความจริงแล้วความคิดเป็นสิ่งบ่งบอกถึงทิศทางที่นำไปสู่การสร้างสรรค์หรือทำลายรากฐานจิตใจตัวเอง**

หากสามารถคิดกลับทิศทางย่อมมองเห็นความจริงได้เองอย่างอิสระว่า **ยิ่งน้อมกายลงต่ำอย่างมีความสุข ย่อมยิ่งรู้สึกได้เองถึงคุณค่าสูงขึ้น** เมื่อนั้นแหละสังคมไทยจึงจะกลับฟื้นคืนสภาพปกติเช่นแต่ก่อน อีกทั้งยังช่วยให้นั่นคงอยู่ได้ตลอดไป

ควายเพื่อนรักของฉัน เพราะฉันไม่เคยรู้สึกดูถูกเธอเลย ฉันจึงคิดและมองเห็นสัญชาตกรรมซึ่งนำมาบันทึกฝากไว้แต่ชนรุ่นหลัง ฉันขอฝากสิ่งนี้ไว้ให้เธอทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเธอผู้ซึ่งรู้ได้ลึกซึ้งที่สุดย่อมเข้าถึงฉันได้ก่อน ก่อนที่ชีวิตนี้จะจบสิ้นลงไม่ว่าด้วยเหตุใดซึ่งแต่ละคนคงไม่อาจรู้ได้จนกว่าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นแล้ว

สัญชาตกรรมรำลึก

จากควายซึ่งเป็นชีวิต ลักษณะหนึ่งในชีวิตประจำวันของชาวนาไทย

1 มกราคม 2545